

En bæredygtig omstilling af Danmark

Forslag til LØS strategi 2016-2019

Forslagsstiller er bestyrelsen for LØS

Forslag til LØS generalforsamling 23. april 2016 i Hvalsø under Folketræffet

Forord

Arbejdet med at formulere en samlet politik for LØS startede i 2014. Ved årsmødet april 2015 fremlagde bestyrelsen et forslag til en strategi for 2015-2019 med fokus på 6 områder. Ud fra årsmødets tilbagemeldinger og vores erfaringer siden har vi udarbejdet følgende forslag til en strategi for LØS til vedtagelse på generalforsamlingen april 2016.

Strategiens formål er at formulere, hvordan LØS kan styrke økosamfundsbevægelsen og bidrage til omstillingen til et bæredygtigt Danmark. Strategien giver os samtidig en fælles formuleret retning for vores arbejde.

Du kan læse forslaget fra 2015 på www.okosamfund.dk, hvor du finder en mere omfattende præsentation af LØS og økosamfundsbevægelsen.

På bestyrelsens vegne

Niels Aagaard

Indledning

Verden kalder på forandring. Vores måde at forbruge jordens ressourcer på negligerer naturens kredsløb og milliarder af menneskers almene behov. Vores livsstil og den måde, vi har skruet vores samfund sammen på, nedbryder rammerne for menneskenes eksistensvilkår, så menneskeheden i øjeblikket har retning mod en global klimakatastrofe, hvor store dele af jorden bliver ubeboelig, og naturen vil lide ubodelig skade.

Selvom Danmark som nation regnes som et forgangsland inden for vedvarende energi, økologi, demokrati og fordeling af velstand, så er virkeligheden en anden og langt mere udfordrende. Danmark har fx det fjerde største økologiske fodaftryk i verden pr. indbygger, og der skal 4 jordkloder til, hvis alle lande levede som Danmark.

Inden for alle områder af det danske samfundsliv er der voldsomme udfordringer. Socialt, sundhedsmæssigt, økonomisk, politisk. Der bliver stadig større forskel på rig og fattig og stadig flere marginaliserede. Vi har skabt et samfund, hvor stadig flere føler sig utilpasse, utilpassede og hægtet af. Vækstøkonomien formår ikke længere at skabe mere trivsel, men er blevet en trussel mod fremtiden.

Vores landdistrikter affolkes, mens byerne vokser. Arbejdspladserne centraliseres og virksomhederne kommer på udenlandske hænder. Demokratiet belastes, fordi der bliver stadig længere mellem beslutningstagere og dem, der besluttet for. Mange ender som passive tilskuere til en samfundsudvikling, de ikke er enige i, eller synes de reelt har indflydelse på.

Vi er nødt til at rejse os fra tilskuerrollen og selv skabe et samfund, der er bæredygtigt socialt, økologisk, økonomisk og mht. livssyn og værdier. Vi er nødt til at omstille. Ikke bare i Danmark, men internationalt. Det kræver en radikal gentænkning af grundlæggende elementer i vores samfund – af måden vi bor på, producerer og forbruger på, vores livsstil, tankesæt og hverdagskultur. Og det ser ud som om det er civilsamfundet, der må gå forrest i den omstilling, hvor initiativer tages og blomstrer nedefra, fordi almindelige borgere opgiver at vente på politikerne og ønsker at skabe en forandring.

Overalt ser vi spirer til en sådan omstilling i disse år; masser af initiativer og tegn på at mennesker ønsker en anden måde at leve på. Med økologi, fællesskaber og en ny form for økonomi.

De sidste 20-30 år har danske økosamfund arbejdet som levende eksperimentarier for en bæredygtig livsstil og i praksis undersøgt, hvordan fremtidens modstandsdygtige samfund kan se ud. Vi arbejder på alle områder i livet: Økologisk byggeri, fødevarer, sociale fællesskaber, grøn økonomi, energi, borgerdrevet demokrati og levende lokalsamfund for at finde nye og bæredygtige måder at gøre tingene på. Og ikke mindst et livssyn baseret på menneskelighed og omsorg for kloden og alt levende.

Økosamfundsbevægelsen har derfor en naturlig rolle at spille i omstillingen til et bæredygtigt samfund. For 150 år siden viste andelsbevægelsen og højskolebevægelsen sit potentiale mht. samfundsudvikling. Det kan gøres igen af nutidens omstillingsaktører. Og LØS og de danske økosamfund kan være vigtige bidragsydere til det.

Strategiens formål

Strategien giver LØS en fælles formuleret retning for vores arbejde. Det tydeliggør foreningens identitet og de mål, man arbejder efter, og giver dermed bestyrelsen et redskab til at arbejde ud fra.

Strategien fortæller, hvordan LØS og de danske økosamfund kan være med til at arbejde for en udvikling hen i mod en bæredygtig fremtid. Den skal give et overblik over mål og midler og vise, hvordan de aktuelle initiativer hænger sammen med de langsigtede mål. Strategien skal også gerne vise, hvordan de mange økosamfund kan spille sammen om nye udviklinger, og give et katalog af midler til at styrke og udbrede økosamfundene, deres erfaringer og tankesæt. Strategien har 6 fokusområder. Den dækker perioden 2016-2019, og den bliver årligt fulgt op, suppleret og præciseret.

1. Bæredygtig bosætning i landdistrikter og udvikling af bæredygtige byer

Danske økosamfund har udviklet stribevis af erfaringer, som landsbyer og lokalsamfund i hele Danmark kan have glæde af. Der er ca. 55 økosamfund i dag og 26 nye på vej. Danmark er det land i verden, som har flest økosamfund per indbygger. Erfaringerne herfra kan bruges til at etablere nye økosamfund over hele landet og dermed udbrede bæredygtige livsformer.

Erfaringerne fortæller fx hvordan vi kan bygge økologiske huse, producere sunde fødevarer på naturens præmisser, bruge vedvarende energi osv. på en bæredygtig måde. De fortæller også, hvordan man kan indrette en bæredygtig livsstil med høj livskvalitet, lav miljøbelastning og levende lokalsamfund. Lave sociale fællesskaber som fremmer trivsel. Erfaringerne giver samlet set en masse vigtige brikker til, hvordan vi skaber en ny livsstil og et hverdagsliv som er bæredygtigt.

Efterhånden som mange landdistrikter affolkes, har stadig flere kommuner fået øjnene op for de muligheder og kvaliteter, der ligger i økosamfund. De skaber liv og omsætning. Nye, ofte initiativrige mennesker og børnefamilier, ofte med mange kompetencer, flytter til kommunen og skaber forudsætninger for, at lokale daginstitutioner, skoler, butikker osv. kan fortsætte, og at hensygnende lokale fællesskaber kan vitaliseres. Desuden skaber økosamfundene nye arbejdspladser til lokalsamfundet.

"Økosamfund er det bedste middel mod landsbydød, vi har" siger landsbyforskeren Jørgen Møller fra Aalborg Universitet. "For det virker med det samme, hvis man får et tilskud af sådanne ivrige mennesker. Det vil være voldsomt inspirerende for dem, der bor her i forvejen". (DR, regionale nyheder, Nordjylland, 9.8.2014).

En bæredygtig omstilling af Danmark

I LØS får vi mange henvendelser fra kommuner, fra ildsjæle og borgergrupper, som vil etablere nye økosamfund ofte i landdistrikter. Vi hjælper dem gennem rådgivning, men ønsker at systematisere og udvikle denne hjælp ved at skabe en 'startpakke' med konkrete erfaringer og råd for alle, der vil starte økosamfund op. Vi forestiller os, at det på sigt skal blive til egentlige ressourcecentre landet over, som professionelt støtter bæredygtig bosætning gennem konsulentbistand til kommuner, borgergrupper m.v..

Vi ønsker, at der gennem en sådan udbredelse kan være mindst ét økosamfund per kommune inden for en kortere tidshorisont. Vi ønsker, at det kan medvirke til en udbredelse og forhåbentlig en almindeliggørelse af økosamfundsbevægelsens værdier og grundtanker.

Inden længe bor 70% af Danmarks befolkning i byerne. En omstilling til bæredygtighed giver derfor kun mening, hvis byerne inddrages i omstillingen. Bylivet i al dets mangfoldighed kan omstilles, hvis beboerne fx etablerer sammenhængende bykvarterer med stærke sociale, lokalt forpligtende fællesskaber med byhaver og -landbrug, energilaug som styrer sol- og vindenergi, bytte- og gaveøkonomi, masser af grønne butikker og små værksteder, som producerer bæredygtige varer, lokal cykel- og el-biltransport, omsorgsfællesskaber og genbrugsvirksomheder. Fødevarerfællesskaber kan sørge for økologisk fødevarerforsyning til bykvartererne via aftaler med landmænd og fødevarerproducenter i en passende omkreds omkring byen. *Urban farming* i skoler, institutioner, på tage og offentlige arealer kan være basis for bylandbrug og dyrehold, bier, permakulturhaver, træbeplantning osv. LØS vil derfor også arbejde på at understøtte skabelsen af bæredygtige bykvarterer. Udgangspunktet er bæredygtighedshjulets 4 dimensioner; det handler ikke alene om økologi, men også om fællesskaber, grøn økonomi og et bæredygtigt livssyn.

Omstillingen haster pga. klimaforandringer m.m. Derfor er det oplagt at arbejde bredere for en bæredygtig bosætning end blot økosamfund på land eller i byer. Det giver fin mening at arbejde for mange *forskellige* typer af økosamfund: Fx almindelige parcelhuskvarterer som opbygger sociale fællesskaber fx med fællesspisning og deleordninger, hvor man forbliver i de eksisterende boliger men lever stadig mere bæredygtigt, køber økologisk, spiser mindre kød, dyrker egne og fælles økohaver, samkører i el-biler, anvender vedvarende energi, energiforbedrer husene osv. - ikke traditionelle økosamfund, men langt mere bæredygtige end nu. I mange landdistrikter er det den eneste farbare vej for borgere, der ønsker at leve i økofællesskaber, fordi man ganske enkelt ikke kan sælge sine nuværende huse.

I dag er der omkring godt 50 økosamfund i Danmark. Vi tænker og arbejder for, at der i en snarlig fremtid kan være mindst ét økosamfund i hver af landets kommuner, i alt altså mindst 98 økosamfund i Danmark, så økosamfundstanken og den livsform og praksis, som knytter sig hertil, efterhånden udbredes til alle dele af landet.

Vi ser i øjeblikket tendenser til at mange unge familier fravælger at leve et liv i 'hamsterhjulet' med dets stressende livsstil, og i stedet ønsker at flytte fra byen for at skabe sig en alternativ livsform, et liv på landet med fællesskab, natur, økologi, egen microvirksomhed, med mindre arbejde for at have tid til livet etc. Det kan blive en meget vigtig brik i udbredelsen af den bæredygtige bosætning i de kommende år.

Med udbredelsen af den bæredygtige bosætning på de nævnte områder vil vi opnå:

- flere bæredygtige økosamfund - små som store -, der inspirerer flere kommuner, flere lokalsamfund og deres beboere til omstilling
- en accept og udbredelse - måske ligefrem en slags mainstreaming - af økosamfundenes værdier og grundtanker omkring bæredygtighed hele vejen rundt i livet
- Udbredelse af en ny praksis, hvor lokalsamfund, foreninger, græsrodder, kommuner, ministerier arbejder sammen med LØS og skaber nye og bedre rammer og love, der gør det langt lettere at etablere nye økosamfund
- Etablering af ressourcecentre, der kan undervise i og fungere som konsulenter for den udvikling

Handlingsplan - veje til målene.

Videns- og Ressourcebank - Indsamling af viden på alle felter af et økosamfundsliv. Kort beskrivelse af erfaringerne koblet med links til mere viden samt en kontaktperson i et eller flere økosamfund. Banken lægges på LØS's hjemmeside så alle kan bruge den. Kan fungere som formidling af viden og praksiserfaring økosamfundene imellem og for alle uden for økosamfundene.

Startpakke - etablering af en 'manual' som giver grundlæggende forudsætninger, erfaringer og viden, når nye økosamfund skal opstartes. Fra vedtægter, bygningsreglement, lokalplan til etablering af det sociale fællesskab etc. Skaber platforme for formidling af startpakken til relevante aktører. Projektbeskrivelse er udformet. Startpakken spiller sammen med SCIPP projektet, som har tilsvarende funktion på EU plan.

Ressourcecentre. LØS vil arbejde på at etablere lokale ressourcecentre, der kan hjælpe ildsjæle, landsbyer og kommuner med at etablere nye bæredygtige bosætninger. Ressourcecentrene skal udbyde kurser og undervisning i omstilling og bæredygtighed i praksis. De fungerer som rådgivere og konsulenter for ildsjæle, foreninger, landsbyer og kommuner, der vil etablere økosamfund. Ressourcecentrene udformer også undervisningsmaterialer til folkeskoler og gymnasier og uddanner ambassadører for økosamfundstankegangen.

Udbrede ideen om økologiske kommuner. Lejre har vist, hvordan en kommune kan arbejde med at blive en økologisk kommune fra a til z. Sønderborg kommune har igangsat tilsvarende initiativer. I øjeblikket er der et arbejde i gang for at skabe et "Økologisk Samsø" med mange parallelle træk ift. Lejres eksperiment. LØS vil tage del i og inspirere til sådanne tiltag.

Opbygge netværk til kommuner, til de landdistriksudviklere, bæredygtigheds koordinatore, forvaltninger osv. som har ansvar for opgaverne inden for bæredygtighed - miljø, energi, lokalplaner, vandrensning, udvikling, klimakommune osv. Ideen med disse netværk er at lette vejen til udbredelse af økosamfundene.

Etablering af fremtidslaboratorier. Fremtidslaboratorier kan være frugtbare redskaber for at udvikle bæredygtige lokalsamfund. Sammen med lokale økosamfund og deres lokalområder kan LØS lave fremtidslaboratorier, som kan anvendes videre rundt i landet.

Forskning i økosamfundenes virkninger. LØS ønsker igennem et samarbejde med universiteterne at lave et forskningsprojekt med forskere fra forskellige fakulteter. Formålet er at undersøge og dokumentere økosamfundenes "effekter" i forhold til CO2 aftryk, energiforbrug, miljøbelastning, livsstilsforandringer, jobskabelse, landdistriktudvikling, velfærdsforanstaltninger m.m.

Udvikle konkrete projekter i samarbejde med økosamfund, lokale samfund, landsbyer, kommuner. Det kan være projekter indenfor alle områder af bæredygtighedshjulet. Projekterne finansieres gennem fondsmidler.

2.

3. Omstilling til en økologisk økonomi - et nyt økonomisk system

Vi har været tilskuere til en 50 årig verdensudvikling med menneskeheden i direkte kurs mod en global katastrofe, hvor store dele af kloden bliver ubeboelig, og naturen vil lide ubodelig skade. Den helt afgørende drivkraft bag katastrofekursen er den nuværende vækstøkonomi og dens krav om bestandig maksimering. Den vækst som stat og marked med næb og klør forsøger at holde fast i har i stigende grad fuldstændig uacceptable omkostninger for vores planet, for klimaet, miljøet, for en stigende ressourceknaphed - krigene om de knappe ressourcer er allerede begyndt. Systemet formår ganske enkelt ikke at forbedre den menneskelige trivsel længere.

Det er helt afgørende, at vi skaber en ny form for økonomi. En 'Økologisk Økonomi', hvor vi holder os inden for dét, som planetens naturlige kredsløb kan bære, og hvor det centrale er at producere for at tilfredsstille behov og skabe livskvalitet, ikke overskud. Hvis ikke vi udvikler en ny økonomi, så kan vi godt glemme alt om 'den store omstilling'. For økonomien det er produktion, transport, energisystemer, handel og forbrug m.v. og uden omstilling af dét, bliver samfundet ikke bæredygtigt.

Derfor er der brug for at skabe en ny form for økologisk økonomi, et sammenhængende økonomisk system, der som en helhed kan udgøre grundlaget for vores liv. Der er ikke én model for en sådan ny økonomi, men mange forskellige veje til og måder at udforme den på. Nogen grundelementer og principper tegner sig dog allerede. Produktionen må nødvendigvis være økologisk og baseret på lokale sammenhængende samfund i et område af passende størrelse af hensyn til at minimere transport, og maksimere lokalt demokrati og sammenhængskraft. Sociale fællesskaber vil spille en stor rolle, så vi kommer til at samarbejde i stedet for at konkurrere. Mange af virksomhederne vil formentlig være fællesejede og -styrede fx som socialøkonomiske, andel eller Kooperation. Bytte-, dele- og gaveøkonomier samt frivillighed bliver væsentlige. En udstrakt grad af selvforsyning er central bl.a. for at skabe modstandsdygtighed. Det må være en cirkulær økonomi, hvor alt genbruges, - vugge-til-vugge princippet uden affald. En grøn og enkel livsstil med vægten på livsglæde og selve livet frem for det materielle. De gamle håndværk i version 2 tilpasset en moderne livsstil kan få stor betydning. Økologiske fødevarerfællesskaber. Et helt nyt, almennyttigt og økologisk landbrug. Indførelse af borgerløn. Brug af lokale valutaer, som er med til at holde ressourcerne lokalt. Etc.

Der er brug for at vi skaber selv, finder på nye måder, hvis økonomien skal blive til virkelighed. Det er nødvendigt, at vi eksperimenterer og innoverer på alle de måder, som skal til for en dag at leve et bæredygtigt, økologisk liv. I dag er sølle 2% af alle vores varer bæredygtige, så der er et langt, sejt stykke vej endnu, og der er brug for praktikere og 'intelligente hænder'.

Vi synes, det er en oplagt og væsentlig opgave for LØS at understøtte og medvirke til udviklingen af bæredygtige lokalsamfund med handel, grønne erhverv, butiksliv, genbrugsvirksomheder osv., hvor der udvikles nyt, så disse lokalsamfund fungerer som laboratorier for omstillingen til en bæredygtig økonomi. Det kan ske både i de etablerede økosamfund og i nye bæredygtige bosætninger og gerne sammen med virksomheder, bykvarterer, kommuner og grønne foreninger, som ikke er en del af økosamfundene.

En sådan erhvervsudvikling skal ikke bare skabe arbejdspladser og produkter, men i høj grad være eksempler på, hvordan man kan producere, så vi ikke alene tager hensyn til klodens ressourcer og miljøet,

men også skaber en ny type af arbejdspladser, hvor der er plads til menneskene. Hvor arbejdstempoet ikke gør os syge. Hvor vi er med til at bestemme forholdene og inddrages i alle vigtige beslutninger. Hvor der er plads til dem, som ellers bliver udelukket fra arbejdsmarkedet. Overalt skyder nye virksomheder op, som skaber og sælger samfundsnyttige produkter fra fødevarer til huse. Dem kan vi samarbejde med.

Socialøkonomiske virksomheder er en type af virksomheder, hvor man forsøger at indrette arbejdspladserne på en bæredygtig måde. Økosamfundene har en del erfaringer med sådanne virksomheder, som kan blive ét væsentligt element i vores indsats omkring bæredygtig erhvervsudvikling.

I sammenhæng med den ny form for økonomi er der brug for, at vi begynder at formulere fortællinger om og billeder på, hvordan *helheden* i den ny økonomi hænger sammen helt konkret. Det rummer mange træk af en vision for fremtidens samfund, for økonomi er ikke bare økonomi – det er også den måde vi tænker på, vores livssyn, vores sociale liv, vores samspil med naturen, vores uddannelser og omsorg.

Formål

- Inspirere økosamfundene til at tænke grøn erhvervsudvikling og lokal økonomi
- Skabe lokale bæredygtige arbejdspladser med fokus på lokal produktion og forbrug, med henblik på at mindske behovet af transport og fremme erhvervsdelen i økosamfundene
- De mange socialøkonomiske aktiviteter i økosamfundene gør, at LØS ses som en stor aktør på det socialøkonomiske område – den side af økosamfundene kan styrkes markant
- Synliggøre og udvikle økosamfundenes og foreningens ressourcer og forretningsmæssige potentialer til at skabe øko madordninger, øko huse, permakultur osv.
- Udvikle de forretningsmuligheder, der ligger i økosamfundenes uddannelsespotentialer, ved at opbygge en viden og kursusvirksomhed som kan være med til at understøtte omstillingen både indadtil i økosamfundene og udadtil. Formålet er at fremme formidling, læring og jobskabelse
- Deltage i samarbejde med virksomheder, kommuner, uddannelsesinstitutioner, civilsamfund osv. omkring innovation og udviklingsprojekter inden for innovation og bæredygtig erhvervsudvikling for at skabe landvindingerne inden for grøn økonomi.

Handlingsplan - vejen til formålene, hvilke aktiviteter skal sættes i værk for at nå målene?

Udvikle Innovationscentre. Være med til at skabe først et enkelt eller to innovationscentre i landets økosamfund, som kan medvirke til at udvikle nye økologiske produkter af enhver slags fra bunden gennem samarbejde mellem praktikere, vidensfolk og professionelle innovatører. Centrene producerer prototyper, som efterprøves, og når de fungerer tilfredsstillende, kan de sættes i større produktion og blive grundlag for grønne virksomheder i og uden for økosamfund. Centrene står også for korte uddannelser i de udviklede produkter, understøtter grøn igangsættelsesvirksomhed, laver netværk, kurser, innovationsseminarer og –konferencer

Skabe øget kursusaktivitet med udgangspunkt i økosamfund og praksiserfaringer her. Eksempel kan være Den Selvforsynende Landsby, hvor man skaber job til undervisere fra økosamfundet

Etablere en bæredygtig handelsstandsforening = en grøn erhvervsforening i LØS, der fremmer en fælles markedsføring og vidensdeling for virksomheder i økosamfundene

Etablere et grønt folkeoplysningsforbund i samarbejde med grønne foreninger, der kan være udgangspunktet for en kursusvirksomhed i fx "Design af Økosamfund – By og Land", tilbud til landsbyer, kommuner, skoler og gymnasier, facilitering af udviklingsprocesser, fx for økosamfund på vej

Dokumentation af økosamfundenes bæredygtige erhverv og erfaringer på feltet. Studerende fra fx en professionshøjskole eller et universitet laver en undersøgelse, som beskriver de erhvervmæssige aktiviteter i økosamfundene og analyserer udviklingspotentialerne heri

Udvikle en specifik erhvervsdel i Videns- og ressourcebanken (jf. ovenfor) på LØS's hjemmeside. Heraf fremgår hvilke grønne erhverv, der findes i landets økosamfund

Opbygge partnerskaber på tværs af samfundsaktører og -siloeer. Mellem LØS og fx en kommune, en uddannelsesinstitution, en virksomhed, et lokalsamfund, et bykvarter

Ressourcecenter etableres som en socialøkonomisk konsulentvirksomhed. Etablering af et nationalt ressourcecenter, der på forretningsmæssige betingelser formidler bevægelsens viden og ressourcer til borgergrupper, landsbyer, kommuner, virksomheder, grønne foreninger etc. Centret drives i opstarten via fondsmidler men overgår til almindelige forretningsmæssige vilkår efter en tre-femårig periode

4. Uddannelser og kurser inden for bæredygtighed

Uddannelser og kurser om bæredygtighed er en af de vigtigste opgaver, økosamfundsbevægelsen og LØS kan varetage. For de findes næsten ikke i dag – hverken i det traditionelle skolesystem eller uden for. Familier skal kunne komme på højskoleophold og lære, hvordan de helt lavpraktisk kan omstille til en bæredygtig hverdag i forhold til indkøb, madlavning, tøjvask, genbrug, transport, energi osv.

Næste generation - børn og unge i folkeskolen - skal kunne få temauger og kurser i bæredygtig livsstil på deres skoler og deltage i praktiske kurser arrangeret af økosamfund i økosamfund, hvor børnene lærer om bæredygtighed i praksis på alle vigtige områder. Gymnasier skal lære unge om bæredygtig livsstil.

LØS vil derfor udvikle korte og længere kurser, som er praksisnære og som bl.a. formidler de erfaringer økosamfundene har opnået. Vi har allerede mange elementer til dét, ikke mindst EDE uddannelsen (Ecovillage Design Education), som allerede kører i økosamfundene, men også kurser som "Grøn Omstillingsagent".

Projekter kan give uddannelser i bæredygtighed. I 2014 udviklede 5 økosamfund i fællesskab projektet "Økosamfund som læringsrum", som modtog midler fra Den Grønne Ildsjælspulje under Miljøstyrelsen. Projektet opsamler inden for en række temaer væsentlige erfaringer fra økosamfundenes praksis og formidler det systematisk og målrettet til forskellige målgrupper af børn og unge, voksne, virksomheder, kommuner etc.

Projektet har gennem 2015 og 2016 udviklet og afprøvet en række tema-workshops, der handler fx: Genbrug og affald, energisystemer, permakultur i praksis, sociale fællesskaber og konfliktløsning, vandrensning, etablering af en grøn lokaløkonomi, gode børneliv osv. Men også om mere generel viden om: Hvad er økologi, permakultur og bæredygtighed, grøn livsstil.

LØS er i øjeblikket gang med at skabe et samarbejde med et antal højskoler omkring bæredygtighedskurser. På sigt kan det kombineres med et grønt oplysningsforbund, som organiserer kurserne. Vi ønsker, at LØS på sigt anerkendes og bruges som en kvalificeret aktør inden for uddannelsesområdet i bæredygtighed. På Folketræffet i Hvalsø er der en række workshops, som handler

om, hvordan vi kan indrette fremtidens skoler og uddannelser. LØS vil følge den debat og gerne bidrage til den efter Folke træffet.

Formål

Formålet indadtil - Løbende kapacitetsopbygning i danske økosamfund er en integreret og prioriteret del af de aktiviteter, som vi synes kan samle, styrke og kvalificere den danske økosamfundsbevægelse. Derfor er det et mål at udvikle nye uddannelser og uddanne formidlere i økosamfundene for dermed at styrke opsamling af viden, mere læring for en selv og for andre og samlet kvalificere formidlingen, både pædagogisk og fagligt.

Udadtil er formålet at formidle praksis og teori fra økosamfundene til det øvrige samfund. Spredte kendskabet til de danske økosamfund. Give flere mennesker basale kundskaber og erfaringer om de forskellige aspekter i Bæredygtighedshjulet. Og gøre LØS anerkendt som en kvalificeret aktør indenfor uddannelse for bæredygtig udvikling.

Samlet vil vi derfor: Organisere uddannelsesaktiviteter i LØS, og styrke opbygning af nye bæredygtige projekter gennem uddannelsesaktiviteter.

Handlingsplan

- **Udvikle projekter med uddannelse i bæredygtighed - med udgangspunkt i økosamfund.** "Økosamfund som læringsrum" og andre nye projekter inden for dette felt kan fungere som udviklingsrum for nye uddannelser, der spredes til alle økosamfund og det øvrige samfund - via LØS' hjemmeside, samt via netværk og foredrag
- **Etablere samspil med danske højskoler om bæredygtige kurser.** 14 danske højskoler er gået sammen i et netværk for at udvikle bæredygtige kurser og skabe grønne højskoler, fx "Grøn guerilla" fra Jyderup Højskole. LØS er i så småt gang med at udvikle korte og længere kurser baseret på økosamfundserfaringer. Herefter vil vi aftale med højskolerne om at formidle disse kurser
- **LØS's hjemmeside kan rumme en "uddannelsesside" med eksempler fra uddannelser og kurser inden for omstilling.** Fx metoder til at måle vores økologiske fodaftryk, så alle borgere får direkte adgang til se hvilke knapper, de kan skrue på, og dermed tage et aktivt medansvar for klodens fremtid. Hvad betyder fx en flyrejse for fodaftrykket, eller 5 ugentlige måltider med kød?
- **I LØS-regi er der allerede udviklet forskellige typer af korte kurser,** fx "Grøn omstillingsagent", kurser for gymnasier- og folkeskole m.v. Disse kurser kan videreudvikles og systematiseres, så de når bredere ud.
- **Kvalificere danske økosamfund til afholdelse af fire weekendkurser årligt i EDE,** - 4 almene Lille EDE weekender samt to mere specifikke kurser årligt.
- **En langsigtet vision er at starte et oplysningsforbund,** der udbyder kurser inden for bæredygtighed i praksis - eksempelvis: Hvordan køber familien DK økologisk ind og laver økologisk mad til familien samtidig med at man holder budgettet? Hvordan arrangerer en landsby bæredygtig transport? Kurser for landsbyer, bykvarterer osv.
- **I forbindelse med ressourcecentrene kan der udvikles en konsulenttjeneste,** som hjælper forskellige aktører til omstillingsaktiviteter. Ressourcecentrene kan samtidig varetage opgaven udvikling af kurser og materiale til undervisning, fx til folkeskoler.
- **Opbygge et funktionelt uddannelsesudvalg** med en klar struktur og reference til LØS, som er repræsenteret på LØS hjemmeside, i blade og nyhedsbreve og repræsenteret i uddannelsesrelevante

5. Samarbejde med andre grønne foreninger. Udvikling af en samlet bevægelse

Hvis omstillingen til en bæredygtig fremtid i Danmark skal have den mindste chance for at lykkes kræver det, at der etableres en bred, samlet bevægelse i Danmark. I 2012 vedtog LØS' generalforsamling at indlede en samarbejdsproces med andre grønne foreninger. Det førte til at LØS i samarbejde med Praktisk Økologi, Landsforeningen for Økologisk Byggeri, Permakultur og Omstilling Danmark, afholdt et succesfuldt årsmøde foråret 2014 på Samsø med over 400 deltagere, hvor mulighederne for et videre samarbejde blev drøftet og vi lærte hinanden at kende igennem en række workshops. Dette samarbejde fortsatte i 2015 med en række samtalemiddage over hele landet om, hvilken fremtid, vi ønsker at skabe sammen.

Fra foråret 2015 til april 2016 har 8 landsdækkende grønne foreninger – tilsammen DET FÆLLES BEDSTE – planlagt at Folke træffet i Hvalsø 22.-24. april 2016 i Lejre kommune. Umiddelbart før Folke træffet har vi modtaget 870 tilmeldinger, 165 workshops, over 90 boder og omkring 45 aktiviteter samt en række talere. Og tilmeldingerne strømmer fortsat ind.

Meningen med Folke træffet er at vise, hvor langt vi allerede er med omstillingen. At vi i dag har praksiserfaringer, som gør det muligt at leve bæredygtigt inden for alle områder af hverdagslivet. På træffet deler vi den bedste omstillingsviden med hinanden, snakker, lærer hinanden at kende, lytter og sætter os sammen for at finde ud af, hvordan vi i fællesskab kan arbejde videre efter træffet.

I lokalområder eller inden for grupper med temaer som 'fremtidens landbrug', en 'økologisk økonomi' etc.

Med Folke træffet vil vi skabe en stærk fællesskabsfølelse og synliggøre, at der i befolkningen findes et dybt ønske om en grøn fremtid og en verden, som mennesker kan leve i. Folke træffet er et signal om, at et stærkt stigende antal borgere i civilsamfundet begynder at tage ansvar og formulerer alternativer til vækstsamfundet. Folke træffet synliggør dette og er tænkt som starten på mange flere Folke træffet, som skaber en samling af alle, der ønsker en forandring og meget mere omstilling nedefra.

Efter Folke træffet er det bl.a. hensigten at sætte en kurs mod kommunevalget i 2017, hvor de 8 foreninger – og gerne mange flere – ønsker at sætte modstandskraft og bæredygtig omstilling på kommunernes dagsorden.

Formål

- Styrke netværket på tværs af foreningernes medlemmer/projekter på lokalt/kommunalt niveau med det formål at styrke lokale omstillingsaktiviteter og fremme omstillingen til bæredygtighed og modstandskraft i landets kommuner.

- Undersøge på hvilke punkter foreningerne kan have glæde af et tættere samarbejde på nationalt niveau. Fx et folkeoplysningsforbund for grønne undervisningsaktiviteter, en økologisk handelsstandsforening eller en grøn beskæftigelsesindsats.
- Etablere og udvikle et samarbejde som på sigt kan danne spirer til en egentlig folkebevægelse for omstilling.
- Etablere fælles projekter sammen og derved bane vej for udvikling af vores indsats
- Tale med en stemme over for folketing og ministerier for bedre at blive hørt
- Samle vores ressourcer og støtte hinandens aktiviteter

Handlingsplan

2016

Folketræf i Hvalsø, Lejre Økologiske Kommune d. 22.-24. april.

Fortsætte de lokale netværksmøder.

Fastlægge aftaler om det fortsatte samarbejde på nationalt plan. Fx lave en vandredstilling der skal rundt til konferencer, kommuner, udviklingsprojekter m.m. i 2016-2017

2017

Foreningerne sætter en grøn dagsorden op til kommunevalget i november måned.

Markedsdage i august og september hvor lokale omstillingsprojekter byder ind med handel, kultur, fællesskab, livsstilsforandringer og visioner for en bæredygtig kommune.

Vælgermøder: Hvem skal de omstillingsparate stemme på?

Skabe grøn stemning op til kommunevalget i 2017.

Udgive en landsdækkende publikation i 2017 med en vision for et bæredygtigt Danmark. Inspirationskilden er OOA's avis landsdækkende avis fra omkring 1980 – et Folkeblad, omdelt til alle husstande:

Fælles nationalt stof: Vision for et bæredygtigt Danmark

Lokalt stof (fx afgrænset til regionerne): Artikler og annoncer.

6. Økosamfundenes rolle i omstillingen til en bæredygtig verden. Internationalt samarbejde og Internationalt udvalg

De internationale perspektiver og tilhørsforhold er en naturlig del af den måde, hvorpå danske økosamfund vil, kan og bør forholde sig til verden, som medskabere af en global bæredygtig planet.

LØS arbejder tæt sammen med den internationale økosamfundsbevægelse, GEN (Global Ecovillage Network), og dens over 10.000 økosamfund over hele kloden. Vi arbejder også i GEN-Europe og BEN (Baltisk netværk af økosamfund). Sidste år startede LØS et spirende samarbejde mellem nordiske økosamfund, som holder sit første fælles træf sommeren 2016.

Vi deltager i kurser internationalt om bæredygtighed og skaber netværk og vidensdeling, i 2015 fx i Irland og Tyskland. LØS har partnerskabsprojekter med Ghana og deltager i det politikudviklende netværk ECOLISE. Gennem en stadig udvikling af disse initiativer medvirker vi til at bane vej for omstillingen internationalt.

LØS prioriterer det internationale arbejde med et udvalg, hvor globalt interesserede medlemmer i samspil med LØS's bestyrelse varetager – og udformer strategier for – de dele af LØS' arbejde, der går

ud over landets grænser. Det er en god mulighed for at være aktiv i LØS, ud fra en interesse for det internationale. I udvalget fordeles man arbejdet mellem sig efter interesse og alle er velkomne til at være med. Der kræves ingen særlige forudsætninger, andet end interesse.

I udvalget arbejdes der primært med følgende netværk, som LØS er medlem af:

Global Ecovillage Network - Europe (GEN)

Det europæiske netværk for økosamfund, hvor LØS særligt er aktiv som deltager på den årlige konference i juli, engageret i et netværk af europæiske nationale netværk og medskaber af et partnerskabsprojekt fra 2015-2017 om at skabe en europæisk startpakke og træning for spirende økosamfund: Sustainable Communities Incubator Partnership Programme, SCIPP.

Baltic Ecovillage Network (BEN)

Et nyere netværk bestående af landene omkring Østersøen. Nordisk Ministerråd har støttet tilblivelsen og der er søgt midler til et fælles EDE projekt, som LØS er partner i. Desuden har LØS et medlem af bestyrelsen for BEN.

ECOLISE

En koalition af organisationer engageret i at fremme og støtte lokalsamfund i Europa i deres bestræbelser på at skabe veje til en bæredygtig fremtid. ECOLISE vil etablere en fælles europæisk dagsorden og en platform for kollektiv handling, af mere politisk karakter. LØS er medskaber af ECOLISE, men har indtil videre indtaget en passiv rolle.

Overordnet formål: LØS' internationale engagement

- Vi vil styrke samarbejdet mellem danske økosamfund og engagere LØS internationalt.
- Vi vil inspireres og inspirere, gennem et voksende internationalt netværk
- Vi vil styrke LØS' position som en organisation, der arbejder med bæredygtighed både lokalt, nationalt og globalt.

Handlingsplan for LØS' internationale engagement

- **At skabe et funktionelt Internationalt Udvalg**, der giver LØS' medlemmer mulighed for at være aktive i LØS indenfor deres eget internationale interesseområde, med et klart tilhørsforhold og reference til LØS.
- **At udvikle det internationale arbejde gennem projekter og netværk**. Fx arbejder LØS i Ghana på at skabe økosamfundsnetværk, konkrete projekter til en bedre hverdag lokalt og modelskoler til udbredelse af bæredygtighed
- **At støtte nye medlemmers aktive deltagelse** i Internationalt Udvalgs arbejde (kurser, mentor for nye).
- **At være repræsenteret på LØS' hjemmeside**, i LØS blade og i nyhedsbrevene.
- **At styrke LØS' deltagelse i og bidrag til BEN, GEN Europe og GEN**
- **At tage aktivt del i europæiske projekter** (læringspartnerskaber/partnerskabsprojekter)
- **At være et aktivt CISU medlem**, der deltager i kurser, søger puljer og har projekter
- **At følge og om muligt bidrage til arbejdet i ECOLISE.**

7. Styrkelse af LØS som organisation.

Det har været en prioriteret opgave for bestyrelsen at styrke LØS som organisation. En måde at gøre det på har været og er at styrke projektkulturen i LØS, - udvikle, formulere og ansøge om projekter, som på

sigt vil kunne bringe flere midler til foreningen og dermed styrke arbejdet. Både nationalt og internationalt.

Projekterne skaber samtidig flere aktiviteter, som synliggør og udvikler økosamfundene. Projekterne kan være med til at samle økosamfund, så mennesker fra flere forskellige økosamfund arbejder sammen på tværs omkring fælles projekter og opgaver. Det medvirker til erfaringsudveksling og skaber mere synergi og sammenhæng mellem økosamfundene.

Projekterne har gennem det sidste år været grundlag for en stærkere økonomi i LØS, hvilket har gjort det muligt at (deltids)ansætte et sekretariat med 2 personer, som grundlag for en professionalisering af LØS's foreningsarbejde.

Det har styrket medlemservice, udformningen af vores blad, giver en mere aktiv kommunikation udadtil via hjemmeside, nyhedsbreve og facebook o.m.a.

For at skabe en dybere og stærkere rodfastning til de enkelte økosamfund har vi fået skabt et netværk af kontaktpersoner i de enkelte økosamfund. Oftest 1 person, men i nogle økosamfund både 2 og 3 personer som varetager brobygningen imellem det enkelte økosamfund og LØS. Det giver en bedre kommunikation begge veje - fra LØS's udvalg, sekretariat og bestyrelse til økosamfundene, - og ikke mindst den anden vej.

For at styrke forbindelsen til de enkelte økosamfund har vi siden sommeren 2015 foretaget en række rundture til økofællesskaber via foreløbig 4 ture rundt i landet. 3-5 medlemmer af bestyrelsen og frivillighedssekretariatet har besøgt foreløbig 12 forskellige økosamfund og et par fællesskaber, som er under udvikling.

På rundturene har vi lyttet til alt det, som de enkelte økosamfund er optaget af og oplever som vigtigt. Det har inspireret til nye opgaver og vinkler for LØS's arbejde. Vi har omvendt fortalt om LØS, det vi arbejder med på kort og langt sigt, om samarbejdet i Det Fælles Bedste, alt det vi gerne vil etc.

Rundturene har givet et større indblik i de enkelte økosamfunds udformning og særpræg, givet et gensidigt personkendskab, skabt netværk og kontakter, svejset os selv sammen og givet os input til arbejdet. Derfor vil vi fortsætte rundturene i 2016 og herunder besøge mange af de nye økosamfund på vej.

For at styrke den frivillige indsats i LØS har vi skabt et 'Frivillighedssekretariat' bestående af foreløbig 3 personer. Det har vist sig at være en betydelig fordel i LØS's arbejde, hvilket er baggrund for et forslag fra bestyrelsen til generalforsamlingen om etablering af et sekretariat for de frivillige.

Handlingsplan

- Bestyrelsen vælges med 8-9 medlemmer og en klar rollefordeling
- Af bestyrelsens midte vælges et tredelt formandskab/forretningsudvalg, der skaber

rammer for en mere kollektiv ledelse

- Formandsopgaverne skal beskrives således at konstitueringen efter generalforsamlingen er nem at gå til.
- De eksisterende udvalg styrkes og der dannes nye, hvor det er relevant.. Der opbygges et tættere samspil mellem LØS's bestyrelse og udvalgene.
- Etablering af en projektkultur, hvor LØS og økosamfundene udvikler projekter, tilvejebringer fondsmidler til dem og sætter dem i søen. Strategien skal løbende omsættes til projekter og fondsansøgninger, som giver mulighed for flere aktiviteter og støtter LØS's politiske arbejde. Samtidig kan det styrke organisationens økonomi, give flere ressourcer til sekretariat og flere ansatte
- Tættere samspil mellem LØS og de enkelte økosamfund. Dannelse af stærke, aktive netværk økosamfundene imellem. Medlemskampagner hvor økosamfundene spørger deres nabobofællesskaber, kollektiver, lokalsamfund og virksomheder, om de vil være medlem af LØS
- En øget medlemspleje 'Whats in it for me?'. LØS skal tættere på fælleskabernes hverdag og bidrage til at gøre hverdagen nemmere ved at formidle nemme håndterbare løsninger
- Et professionaliseret sekretariat (med flere ressourcer), hvor sekretæren løbende er i tæt dialog med det tredelte formandskab, LØS's udvalg og deltager på et relevant antal bestyrelsesmøder om året for at sikre en relevant dialog.
- En Ressource- og vidensbank - et sted hvor man kan finde frem til foreningens ressourcepersoner, kurser, projekter og aktiviteter. Vidensdeling om affald, energi, delebiler, dialog med myndighederne m.m.
- Blad og hjemmeside er blevet professionaliseret de sidste par år. Det vil vi gerne fortsætte med. Temaerne for bladet "Økosamfund i Danmark" planlægges minimum et år frem, således at produktionen kan blive tilstrækkelig fokuseret.
- Bladet skal både rumme artikler, der taler ind i økosamfundenes behov og hverdag, og samtidig taler til det fælles, taler til samarbejdspartnere og aktører uden for LØS og til hele omstillingen.
- Det politiske strategiske arbejde skal gøres til noget flere og flere tager del i. Vi kan i det små og det store signalere at vi er en del af en bredere bevægelse i Danmark og internationalt.

En sammenfatning af generelle opgaver for LØS:

- hjælpe og understøtte landets økosamfund
- støtte etablering og udvikling af nye økosamfund på landet og i byerne.
- skabe netværk og understøtte samarbejdet imellem danske økosamfund
- skabe samspil med den international økosamfundsbevægelse
- understøtte og kvalificere erfaringsudveksling, uddannelse, vidensopbygning og kurser indadtil og udadtil. Informere
- understøtte udviklingen af lokalt baserede, bæredygtige erhverv inden for alle livsområder
- repræsentere økosamfundene i forhold til alle relevante aktører

- samarbejde med andre organisationer med fælles interesser
- være medskaber af en folkebevægelse, hvor folk og foreninger aktivt medvirker til at omstille deres livsstil, boform, arbejdsliv, forbrug. Vi drømmer om en bevægelse af folkelige initiativer, projekter og sociale eksperimenter
- understøtte livsstilsforandringer som klimastrategi gennem praksis og undervisning
- deltage og inspirere i debatten om en bæredygtig fremtid
- udvikle visionen om en bæredygtig fremtid, bl.a. gennem fremtidslaboratorier

April 2016

På bestyrelsens vegne

Niels Aagaard

Formand for LØS

